

Seminár C-C: Štúdia ekonomického dopadu zákazu klieťkových chovov, 31. marec 2023

Miesto stretnutia: COPA-COGECA, Rue de Trèves 61, 1040 Brusel

Dátum stretnutia: 31. mája 2023

Účastník stretnutia: Konzorcium

Názov aktivity: Seminár C-C: Štúdia ekonomického dopadu zákazu klieťkových chovov

Predseda: Predseda Miguel Angel Higuera (predseda pracovnej skupiny pre zdravie a dobré životné podmienky zvierat).

Podrobný popis aktivity:

Predseda Miguel Angel Higuera (predseda pracovnej skupiny pre zdravie a dobré životné podmienky zvierat), ktorý pripomenul aktuálne prebiehajúcu revíziu európskych právnych predpisov týkajúcich sa dobrých životných podmienok zvierat. Upozornil, že EÚ má v globálnom kontexte najvyššie štandardy bezpečnosti, kvality a udržateľnosti produkcie potravín. Treba harmonizovať vykonávanie a presadzovanie súčasných právnych predpisov namiesto predkladania nových. Reforma by z pohľadu C-C mala byť založená na vedecky podloženom prístupe.

Predseda zhrnul kontext prípravy seminára: 30. 6. 2021 Európska komisia oznámila politickú iniciatívu postupného rušenia klieťkového chovu hospodárskych zvierat (nosníc, prasníc, teliat, králikov, kúr, plemennej hydiny, brojlerov, prepelíc, kačíc a husí) v EÚ za účelom zvýšenia kvality ich životných podmienok. Európska komisia sa takto rozhodla v nadväznosti na úspešnú občiansku iniciatívu Koniec doby klieťkovej.

Niektoré členské štáty už prijali vlastné iniciatívy, napr. zákaz klieťkových chovov nosníc v AT, LU a DE v roku 2025, v CZ 2027, BE 2028 a SK 2030.

O dopade postupného rušenia klieťkov v chove hospodárskych zvierat v EÚ

Norbert Potori (AKI, HU) referoval o použitom CAPRI modeli (Common Agricultural Policy Regionalised Impact). Tento model, financovaný zo zdrojov výskumného fondu Komisie, je často používaný na poľnohospodársko-ekonomické modelovanie na regionálnej úrovni a je možná aj jeho extrapolácia na medzinárodnej úrovni. Údaje boli získané využitím dostupných publikácií, databáz, vykonali sa výskumy na farmách, viedli sa konzultácie s expertmi. Započítali sa investície do nových budov a vybavenia, boli zohľadnené doterajšie prémie za bezklieťkové produkty, modelové scenáre zohľadňujú trhovú motivovaný prechod na bezklieťkové systémy bez politického tlaku Európskej komisie.

Zo štúdie vyplýva, že dopady zákazu klieťkových chovov na trhy budú závisieť najmä od dĺžky prechodného obdobia. Na základe jeho dĺžky bolo vymodelovaných 5 rôznych scenárov dopadu zákazu klieťkového chovu, pričom podrobnejšie boli prezentované 3 z nich:

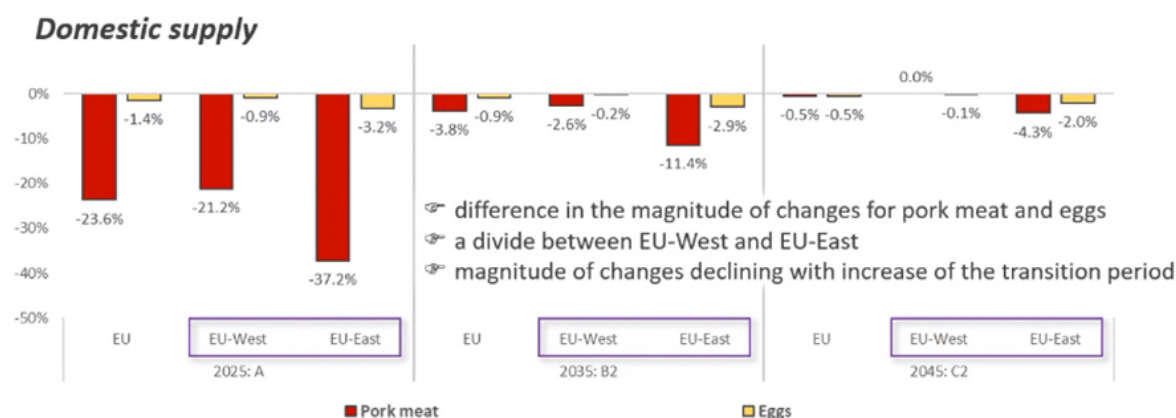
- scenár A (tzv. šokový scenár): zákaz klieťkov by platil už od roku 2025
- scenár B1: zrušenie klieťkov do roku 2035, ktoré by bolo dané európskou legislatívou iba čiastočne.

Prechod by bol čiastočne riadený národnými legislatívami členských štátov a súčasne motivovaný finančnou podporou EÚ, tlakom verejnosti, obchodnými reťazcami, a pod. Predpokladá sa, že poľnohospodári, ktorí prejdú na bezkietkový chov pred rokom 2035, si udržia svoju produktivitu aj príjmy.

- scenár C1: zrušenie kliebok do roku 2045 s podobnými predpokladmi ako B1.

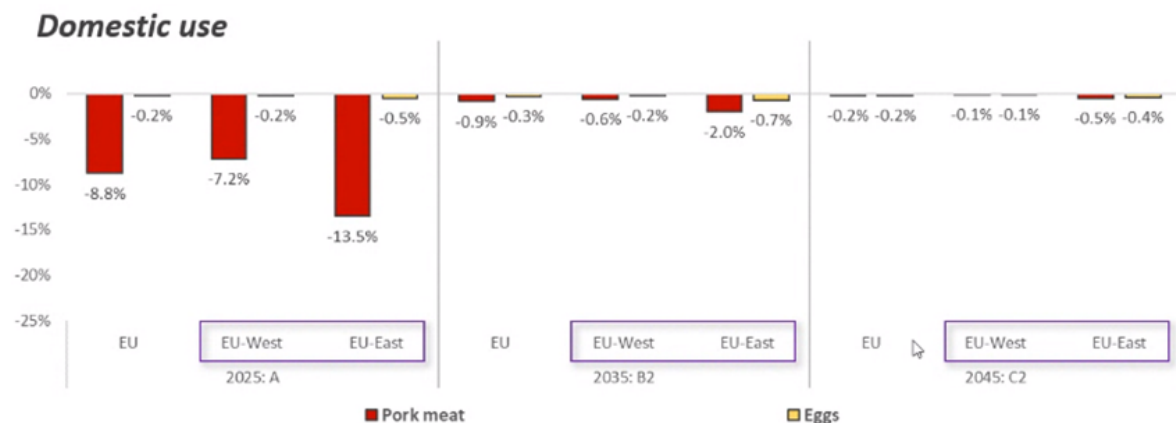
V prípade scenára A by došlo k poklesu domácej ponuky nasledovne: u bravčového mäsa o 23,6 % a u vajíčok o 1,4 %.

V prípade scenára B1 je už dopad na domácu ponuku zásadne nižší než pri scenári C1:

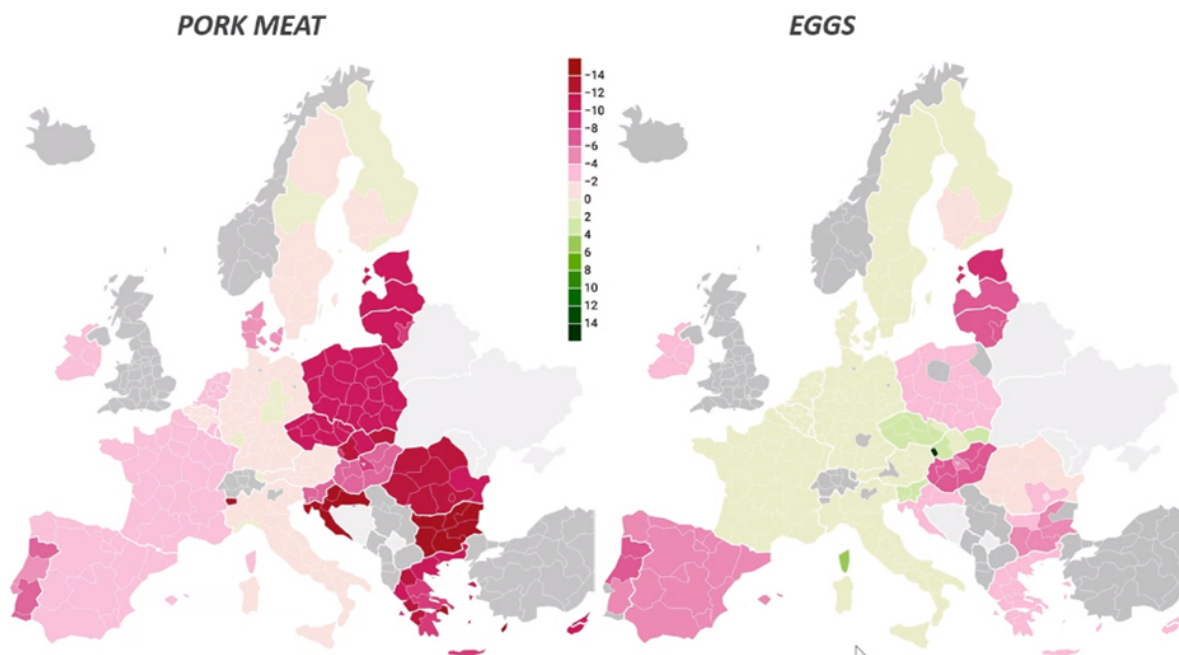

Dopad na ponuku je vždy závažnejší v krajinách východnej Európy. Čím dlhšie by bolo prechodné obdobie, tým by sa rozdiely viac znižovali.

Podobné dopady by povinné zrušenie kliečkového chovu malo aj na domácu spotrebu:

Norbert Potori zopakoval, že dopad na východné krajiny EÚ by bol oveľa závažnejší. Súčasne sa ukazujú aj rozdiely medzi severnými a južnými krajinami EÚ, pozri znázornenie rozdielu v produkcii bravčového mäsa a vajíčok medzi európskymi regiónmi (NUTS 2) v roku 2035 (tmavšia farba znázorňuje závažnejší dopad):

Štúdia sleduje aj predpokladané dopady na obchod s tretími krajinami (rozdiely medzi dovozom a vývozom bravčového mäsa a vajec pri zavedení zákazu klieťkového chovu v rámci zmieňovaných scenárov): v prípade scenára A by vývoz EÚ poklesol o 87 %. Viac by boli postihnuté štáty východnej Európy, zatiaľ čo západné štáty by zostali aj v prípade scenára A čistými vývozcami. Obchod s vajcami by bol zasiahnutý menej.

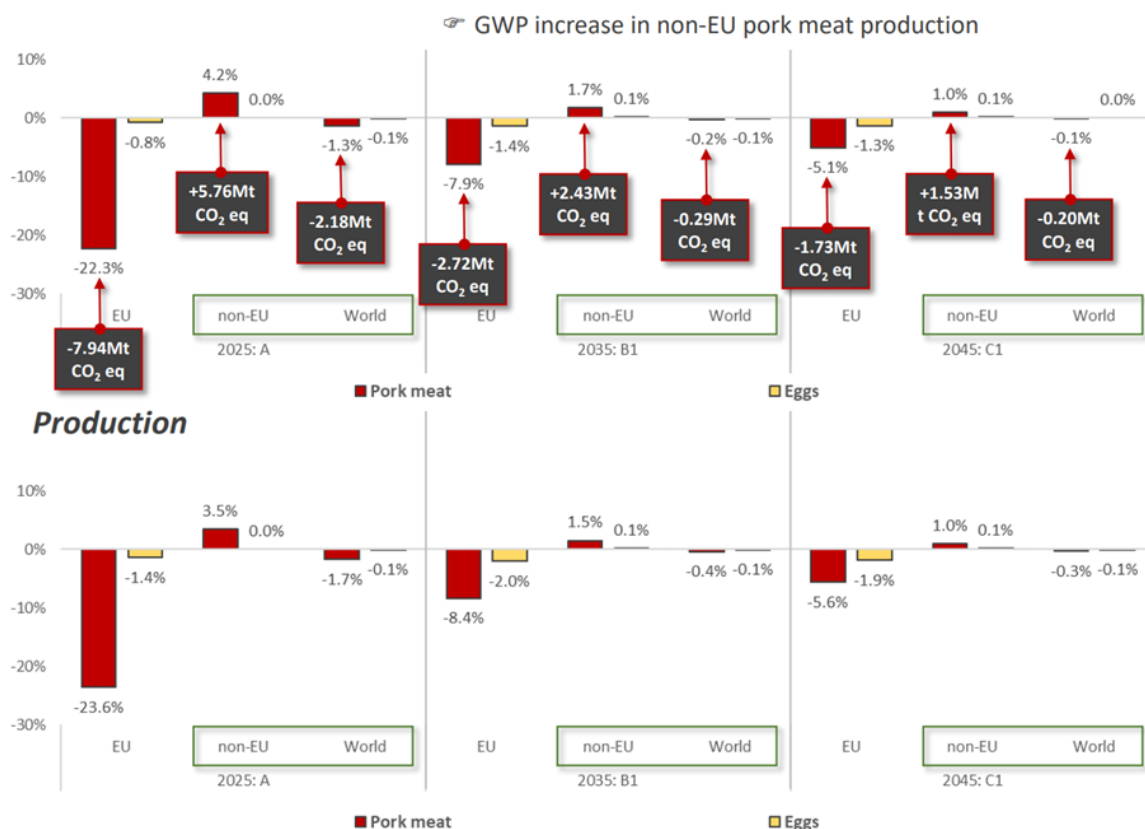
Pri poklese produkcie je možné očakávať aj dopad na ceny - výkupné ceny producentov aj spotrebiteľské ceny. Z modelácie vyplýva, že čím dlhšie prechodné obdobie, tým viac sa ceny vo východných krajinách EÚ približujú cenám v západných krajinách EÚ.

Štúdia sleduje aj potenciálny dopad na výnosy a možný vplyv na vybrané makroekonomické ukazovatele. V prípade scenára A by sa výnosy v priemere znížili o takmer 40%.

Štúdia analyzuje dopady v podobe zmeny potenciálu globálneho otepľovania (GWP), ukazuje sa, že s predlžovaním prechodného obdobia by sa dopad na životné prostredie blížil k nule:

Estimated changes in the GWP

GWP

Norbert Potori na záver konštatoval, že rozsah dopadu zákazu klieťkového chovu bude závisieť od dĺžky prechodného obdobia. S predlžovaním prechodného obdobia sa rozsah dopadov bude znižovať. Pozitívne dopady na potenciál globálneho otepľovania v EÚ vyrovňajú jeho zvýšenie v tretích krajinách.

(Celá prezentácia je priložená v samostatnej prílohe k zápisu v českom jazyku.)

Dôsledky pre chov prasníc na úrovni poľnohospodárskych podnikov

Agata Malak-Rawlikowska (FNEA, PL) prezentovala výsledky štúdie posudzujúcej potenciálny vplyv zákazu koterčov pre chovateľov prasníc. Cieľom bolo zistiť názory poľnohospodárov a získať údaje pre účely CAPRI modelu. Štúdia skúma dopady zrušenia pôrodných boxov prasníc a prechod na voľné ohrady, v ktorej prasnice budú rodiť prasiatka. Navrhujú sa 2 alternatívne chovné systémy s rôznym stupňom obmedzenia pohybu:

- voľná ohrada s rozlohou 5 m² s možnosťou dočasného obmedzenia pohybu (max. 5 dní)
- voľná ohrada s rozlohou 7 m² bez možnosti obmedzenia voľného pohybu

CAPRI model bol použitý na vyhodnotenie nákladov spojených s prechodom na bezklieťkový systém chovu, pričom do nákladov spojených so zrušením koterčov a prechodom na alternatívne systémy boli zahrnuté aj variabilné náklady, investície a odpis doterajších budov a náklady spojené s prestavbou a inštaláciou nových ohrád.

Medzi kľúčové parametre pri prechode na alternatívne systémy na úrovni fariem boli zaznamenané:

- zvýšená úmrtnosť prasiatok o 15 % (pri použití voľnej ohrady s možnosťou dočasného obmedzenia

- pohybu) a 20% (voľná ohrada bez možnosti obmedzenia pohybu)
- zníženie počtu prasiatok o 1,9 % na prasnicu za rok
 - zvýšenie spotreby krmiva počas laktácie o 7,3%
 - zvýšenie úmrtnosti prasníc o 5 %
 - zvýšenie počtu prasníc vyradených z chovu o 15 %
 - zvýšenie nákladov na prácu o 1-2 minúty denne na prasnicu počas doby laktácie
 - nárast nákladov za veterinárne ošetrovanie a prevenciu o 7,5 %
 - náklady spojené s výstavbou novej ohrady pre prasnice po pôrode (cca 1 700 €)
 - odpis doterajších budov počas 25 rokov
 - nárast nákladov na odpisy v súvislosti s výstavbou nových zariadení o 10 %

Na základe týchto parametrov a prieskumu medzi poľnohospodármi štúdia zvažovala niekoľko teoretických scenárov:

- S1: všetci poľnohospodári prechádzajú na ohrady s dočasnou možnosťou obmedzenia pohybu
- S2: všetci poľnohospodári prechádzajú na ohrady bez možnosti obmedzenia pohybu
- S3: skutočné odpovede poľnohospodárov
- S4: modifikované odpovede poľnohospodárov
- S5: odhad podľa modelu CAPRI

Poľnohospodári si mohli v odpovediach voľiť medzi možnosťami prechodu na voľnú ohradu s možnosťou alebo bez možnosti pohybu prasnice po pôrode, prechodom na výkrm prasiat alebo úplným ukončením svojej činnosti.

Deklarované odpovede poľnohospodárov sú znázornené v nadchádzajúcej tabuľke:

S3 exit "All farm declarations to alternative systems included"	Switch to free farrowing with confinement 5,5m ²	Switch to free farrowing system with NO confinement 7m	Switch to Pig Fattening	Resignation from production	
TOTAL	60,2%	4,3%	5,1%	30,4%	23% farms
west	54,2%	3,2%	7,0%	35,7%	
east	67,3%	5,7%	2,8%	24,1%	
S4 modified "Farm declarations to alternative systems were MODIFIED"	Switch to free farrowing with confinement 5,5m ²	Switch to free farrowing system with NO confinement 7m	Switch to Pig Fattening	Resignation from production	
TOTAL	94,5%	4,3%	0,3%	0,8%	13% farms
west	95,7%	3,2%	0,4%	0,8%	
east	93,2%	5,7%	0,3%	0,8%	

V EÚ v rámci jednotlivých štátov existuje veľmi rozdielna štruktúra produkcie, pričom v 7 najväčších producentných štátoch (ES, DE, DK, FR, NL, IT a PL) sa chová cca 80% prasníc. V nasledujúcej tabuľke je uvedený stĺpec s počtom prasníc v roku 2021 (x 1000), stĺpec s percentuálnym podielom voči celkovému počtu EÚ a stĺpec s percentuálnym podielom prasníc umiestnených v kotercoch:

	Number of SOWS [2021, Thousand heads]	Share in the Total EU	% Sows in crates
Spain	2684,9	24,7%	99%
Germany	1583,0	14,6%	99%
Denmark	1235,0	11,4%	95%
France	928,0	8,5%	96%
Netherlands	910,0	8,4%	98%
Italy	551,0	5,1%	99%
Belgium	386,3	3,6%	95%
Portugal	229,6	2,1%	99%
Austria	224,1	2,1%	95%
Ireland	144,8	1,3%	99%
Sweden	120,7	1,1%	0%
Greece	100,0	0,9%	99%
Finland	93,0	0,9%	60%
Cyprus	31,0	0,3%	95%
Malta	3,7	0,0%	99%
Luxembourg	3,1	0,0%	99%
Poland	654,1	6,0%	95%
Romania	298,9	2,7%	99%
Hungary	240,7	2,2%	99%
Czechia	126,4	1,2%	95%
Croatia	104,0	1,0%	95%
Bulgaria	65,8	0,6%	99%
Lithuania	44,3	0,4%	95%
Latvia	39,7	0,4%	95%
Slovakia	37,2	0,3%	99%
Estonia	25,7	0,2%	95%
Slovenia	14,2	0,1%	95%
TOTAL EU	10 879,1	100,0%	96,2%
WEST	9 228,2	84,8%	96,1%
EAST	1 650,9	15,2%	96,6%
7 biggest producing countries (SP;DE;DK;FR;NL;IT;PL)	8546,0	78,6%	97,7%

Štúdia predpokladá možné dopady zrušenia pôrodných kotercoov na počet prasníc v chove, pričom podľa odhadov spôsobí zákaz kotercoov aj zníženie efektivity chovov. Celkový pokles sa odhaduje na 25-27 %, pričom zníženie sa viac prejaví v západných štátoch EÚ.

Ďalej boli prezentované rozdiely pri vybraných variabilných nákladoch na odstavčatá - pri všetkých zvažovaných scenároch dôjde k zvýšeniu variabilných nákladov, a to z dôvodu:

- zvýšenia spotreby krmiva prasnice v dobe laktácie vo väčšej ohrade s možnosťou voľného pohybu o 7,5 %
- zvýšenie nákladov za náhradu prasníc z dôvodu vyššieho podielu prasníc vyradených z chovu (nárast o 15 %)
- nárast nákladov na pracovníkov
- zvýšenie nákladov za veterinárne ošetrenia a prevenciu o 7,5 %
- zníženie efektivity produkcie z dôvodu zvýšenej úmrtnosti prasiat o 15-20 %
- zníženie počtu prasiat pri jednej prasnici o 1,9 %

Celkovo sa odhaduje nárast nákladov o 14 % na jedno prasiatko (o cca 8 €).

Štúdia ďalej kalkuluje výšku investícií do nových zariadení a ohrád pre prasnice, pričom tieto náklady dosiahnu cca 3,5 mld. €.

Agata Malak-Rawlikowska na záver uviedla, že zákaz pôrodných kotercoov u prasníc bude mať zásadný vplyv na zvýšenie produkčných nákladov, súčasne povedie k zníženiu počtu prasníc aj prasiatok a posilní koncentráciu produkcie u najväčších producentov. Pokiaľ nebudú zavedené kompenzácie, mnoho drobných producentov bude nútených ukončiť svoju činnosť.

(Celá prezentácia je priložená v samostatnej prílohe k zápisu v českom jazyku.)

Dôsledky pre chov sliepok na úrovni poľnohospodárskych podnikov

Edward Majewski (FNEA, PL) predstavil závery štúdie. Alternatívne systémy chovu nosníc ku klieťkovým chovom v súčasnosti zahŕňajú chov na podstielke, chov vo voľnom výbehu a ekologický chov. Pri všetkých týchto systémoch sa vyžaduje zníženie počtu sliepok na m² v súlade s nariadením EÚ. Všetky kalkulácie sú vo fixných cenách z roku 2021, t. j. nebola zohľadnená žiadna predikcia budúcich cien vstupov.

Výsledky šetrenia na farmách - v západných štátoch EÚ sú väčšie chovy, kde je aj väčšia produktivita práce a chovy sú viac štandardizované, ohľadom znášania vajec sú však nosnice porovnateľne produktívne. Aj ceny vajec sú porovnateľné, výnosy sú mierne vyššie v západných štátoch EÚ:

Farm cluster	Number of hens/farm (,000)	Egg yield/hen	Fully employed per '000 hens	Average price of eggs - class A [EUR/egg]	Revenues [EUR/hen]
Sample and groups of countries according to geographical location					
East	106,7	303	0,110	0,073	21,71
West	220,5	306	0,075	0,081	24,48
Sample	148,6	304	0,090	0,077	23,22
Clusters according to the flock size (number of hens/farm)					
Small (<30k)	11,6	308	0,192	0,081	27,88
Medium (30-100 k)	62,0	301	0,090	0,079	28,16
Large (>100k)	330,0	305	0,087	0,077	22,41

Štúdia ďalej vyhodnocovala kroky poľnohospodárov po zavedení zákazu klieťkových chovov, pričom cca 27% z nich by ukončilo svoju činnosť, čo sa týka najmä malých producentov, ktorí sú väčšinou starší a majú nižšiu produktivitu.

HENS	Voliera (Barn)	Free Range	Organic	Exit	Total
Structure of hens %					
Sample	58,7	13,4	0,7	26,9	100,0
EAST	49,5	14,6	1,5	34,4	100,0
WEST	66,3	12,9	0,1	20,7	100,0
Clusters according to the flock size					
Small	29,3	5,58	3,9	61,3	100,0
Medium	55,0	16,7	0,0	28,3	100,0
Large	60,1	13,5	0,7	25,6	100,0

Zo štúdie ďalej plynie nižšia efektivita produkcie vo voľnom výbehu a v ekologickej produkcii:

Key assumptions (examples): ratio for enriched *cages system* = 100

Parameters	Housing System		
	Barn (Voliera)	Free Range	Organic
Feed consumption per hen	102	104	109
Price of feed	100	100	135
Yield of eggs (number/hen/year)	97	85	85
Energy costs per hen	119	143	143
Labour costs per hen	122	128	133
Price of pullet	100	110	125
Price of eggs	109	135	170
Cost of cages / (buildings) - EUR/hen			
Equipment	16 -22		
Housing	11-16		

Ďalšie potenciálne dopady zrušenia klieťkového chovu zahŕňajú:

- odchod starších poľnohospodárov z trhu a vyradenie ich chovu z produkcie
- zvýšenie ceny vajec o 14 % (základom je cena z roku 2021)
- do sektoru nebude vstupovať nikto nový
- malé zníženie produkcie (iba o 1,5 %)
- potreba investícií do nových zariadení pre nosnice

Na základe štatistík z roku 2021 bolo v EÚ okolo 376 mil. sliepok, 45 % z nich v klieťkových chovoch (cca 169 mil.). Pokiaľ by toto množstvo sliepok malo byť chovaných v alternatívnych systémoch, na základe prieskumu medzi poľnohospodármi by bolo rozloženie nasledovné:

- 81,5 % v chovoch na podstielke
- 17,5 % vo voľnom výbehu
- 1 % v ekologickom chove

Kalkulácia hrubej obchodnej marže pre jednotlivé systémy chovov:

	Enriched cages	Voliera (Barn)	Free Range	Organic
Item	Value	Value	Value	Value
Revenues EUR/hen	23,38	23,54	21,06	26,19
Total Direct Costs	20,93	21,25	22,28	28,53
GROSS MARGIN [EUR/hen/year]	2,53	1,33	-2,25	-3,64
GROSS MARGIN [EUR/kg eggs]	0,127	0,070	-0,143	-0,239

Predpokladá sa, že zákaz klieťkových chovov povedie k zníženiu produkcie vajec v EÚ, dôjde k posilneniu koncentrácie produkcie vo veľkochovoch, zatiaľ čo malí producenti budú pravdepodobne nútení svoju činnosť ukončiť. Producenti, ktorí sa rozhodnú čo najskôr prejsť na alternatívne systémy, budú pravdepodobne ziskovejší, pokiaľ sa ceny nevyrovnajú v dôsledku premeny celého trhu. Všetko sa prejaví aj na spotrebiteľských cenách. Samotní poľnohospodári by namiesto zavádzania legislatívnej regulácie odporučili ponechať ďalší vývoj trhu.

Predseda júci zhrnul hlavné závery štúdie, najmä predpokladaný pokles vývozu, a naopak, nárast dovozu bravčového mäsa a vajec do EÚ. Ďalší vývoj cien bude závisieť od dĺžky prechodného obdobia. Na produkciu EÚ budú mať kumulovaný dopad aj ďalšie politické iniciatívy v rámci EZD, vyzval preto Komisiu, aby zvažila prijatie vhodného rámca zaručujúceho hladký prechod, namiesto implementácie šokového scenára.

Prínos aktivity pre poľnohospodárov v SR:

Prenos informácií pre členov SPPK k danej problematike.

Vyplývajúce úlohy pre SPPK:

Pre SPPK nevyplývajú zo zasadania žiadne úlohy.